

Отже, для мотиваційного етапу навчання добиралися такі види активності і навчальні завдання, що мотивували студентів до роботи з підвищення рідно-та іншомовної компетенції. Основними методами навчання на цьому етапі виступили: проблемна лекція, лекція-візуалізація, аналіз конкретних ситуацій з постановкою проблемних питань, аналіз авіаційних подій, диспути, круглі столи тощо.

Список використаних джерел

1. Ковтун О.В. Педагогічні умови формування загальнонавчальних умінь майбутніх авіаційних операторів / О.В.Ковтун // Вища освіта України. — Додаток 3 до № 1, том I. — 2012 р. — Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». — С. 302-308.

2. Ковтун О.В. Теоретичні засади професійно-навчальної діяльності фахівців авіаційної галузі: монографія / О.В.Ковтун; наук. ред. академік НАПН України, докт. пед. наук, проф. Богуш А.М. — К. : Освіта України, 2012. — 264 с.

3. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л.Рубинштейн. — М. : Педагогика, 1973. — 424 с.

МОДЕЛЬ РОЛЬОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ В СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

УДК: 378.091.12.011.3.

Яблонська Т.М.

У статті теоретично обґрунтовується структурна модель рольової перспективи в стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів, конкретизується зміст цільового, змістово-процесуального та оцінчного блоків, її етапи, технологія, засоби реалізації рольової перспективи в процесі оволодіння майбутніми учителями-філологами педагогічними знаннями.

Ключові слова: модель, рольова перспектива, рольова ситуація, принцип рольової перспективи, педагогічна підготовка.

МОДЕЛЬ РОЛЕВОЙ ПЕРСПЕКТИВЫ В СТРАТЕГИИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ФИЛОЛОГОВ

В статье теоретически обосновывается структурная модель ролевой перспективы в стратегии повышения качества педагогической подготовки будущих учителей-филологов, конкретизируется содержание целевого, содержательно-процессуального и оценочного блоков, её этапы, технология, средства реализации ролевой перспективы в процессе овладения будущими учителями-филологами педагогическими знаниями.

Ключевые слова: модель, ролевая перспектива, ролевая ситуация, принцип ролевой перспективы, педагогическая подготовка.

THE ROLE PERSPECTIVE MODEL IN THE STRATEGY OF FUTURE TEACHERS-PHILOLOGISTS' PEDAGOGICAL TRAINING QUALITY RAISING

The structural model of the role perspective in the strategy of future teachers-philologists' pedagogical training quality raising, the contents of purposeful, contents-process and estimating blocks, its stages, technology, the ways of the role perspective realization in the process of future teachers-philologists' pedagogical knowledge possessing.

Key words: *model, role perspective, role situation, the principle of the role perspective, pedagogical training.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Модернізація педагогічної підготовки студентів університету відповідно до ускладнених функцій учительської праці зумовлює необхідність моделювання педагогічної діяльності на основі нових підходів і принципів, структурування педагогічного знання у формі рольових ситуації, використання нестандартних технологій рольової перспективи у реалізації стратегії підвищення якості і результативності цієї підготовки у професійному розвитку майбутніх учителів-філологів.

Вимоги до професійної педагогічної діяльності, постійно ускладнюючись, актуалізують зміщення акцентів з когнітивного аспекту (системи педагогічних знань, умінь, навичок) на розвиток творчого стилю дії майбутніх учителів-філологів, який передбачає зміну характеру педагогічної підготовки в системі університетської освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом у дослідницькій практиці науковці все частіше звертаються до моделювання педагогічних систем, процесів, явищ з метою їх ефективного вивчення. Модель фахівця як об'єкт дослідження привертала увагу багатьох учених, зокрема В. Ансімова, В. Безпалька, В. Семиченко, Е. Смирнової, Н. Талізінної та ін.; модель професійної діяльності обґрунтовувалася в роботах В. Андреева, Б. Глинського, Л. Сигасвої, Е. Максимової, М. Скаткіна, В. Сластьоніна та ін. С. Архангельський, Ю. Бабанський, Н. Кузьміна, Н. Талізїна моделювали і досліджували освітні процеси. Так, Н. Талізїна створила модель фахівця і змісту освіти; Б. Гершунський – прогностичну модель випускника ХХІ століття; О. Абдулліна розробила модель загальнопедагогічної підготовки в системі вищої педагогічної освіти. У дослідженнях І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Сисоевої, В. Кушніра теоретично обґрунтовано структурні компоненти моделі учителя-фахівця. В. Краєвський запропонував багаторівневу модель змісту освіти [1].

Моделювання як метод проектування цілей освіти досліджували В. Горб, В. Давидов, Е. Зеєр, Н. Кузьміна, А. Маркова, Н. Ничкало, А. Романовський, С. Сисова, А. Яковлева та ін. Результатом моделювання є модель.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У науковій літературі немає єдності у визначенні поняття «модель». Під «моделлю» дослідники розуміють: тип конструкції, ідеальний зразок, матеріальне втілення об'єкта, що дає змогу бачити різноманітні якості і відношення (Б. Глинський); те, що відповідає об'єктивній реальності (М. Таланчук); подана у вигляді характеристик і якостей особистості (Б. Динамов, Д. Чернилевський);

«мисленнєво реалізовану систему, яка відображає і відтворює об'єкт дослідження, здатна замінити його так, щоб її вивчення дало нову інформацію про цей об'єкт» [2, с. 226].

Модель підготовки фахівця в цілому – це відображення об'єму і структури професійних, організаційно-управлінських, педагогічних, морально-етичних знань, можливостей і навичок, які необхідні для практичної діяльності (Г. Балл, Б. Гершунський, В. Дяченко, Л. Кандибович).

Моделювання в теоретичному дослідженні сприяє конструюванню чогось нового, того, що не існує в педагогічній практиці. На основі реальних процесів, їх тенденції до розвитку, на основі ключової ідеї здійснюється розумове компонування, тобто моделюється стан проблеми, що вивчається, і заходи щодо її оптимізації.

Мета статті полягає в розробці та теоретичному обґрунтуванні моделі педагогічної підготовки, заснованої на принципі рольової перспективи; створенні проєкту реалізації рольової перспективи у стратегії підвищення її якості для забезпеченню високого рівня професіоналізму майбутнього вчителя-філолога.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до розуміння концепції як задуму перетворень, відпрацьованих й оформлених із застосуванням одночасно модифікованої системи підходів, принципів, понять, ціннісних орієнтацій, розроблена нами модель представлена декількома блоками, а саме: цільовим, змістово-процесуальним, оцінно-рефлексивним.

Ці блоки містять вказівки на практичну значущість проєктованої педагогічної підготовки, професійно-ціннісні і практично-орієнтовані її основи, кінцевий результат перетворюваного педагогічного процесу. Їх зміст складають теоретичні положення, що виступають у якості наукового обґрунтування задуму рольової перспективи як засобу перетворення, підходи і принципи як функціональні основи проєктованої педагогічної підготовки студентів. Розроблена модель представлена схематично (див. рис. 1)

Модель рольової перспективи у стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів об'єднує у своїй структурі мету, завдання, засоби, методи, необхідні для здійснення впливу на процес професійного становлення майбутніх учителів-філологів через реалізацію ціннісно-змістових, нормативних, технологічних і процесуально-результативних функцій педагогічної підготовки.

Провідну роль виконує цільовий блок моделі, який передбачає:

1) визначення рольової перспективи як стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів (професійне зростання кожного студента і формування готовності до творчого вирішення педагогічних проблем);

2) конкретизацію навчальних завдань, що розкривають зміст рольової перспективи і визначають форми, методи та засоби її досягнення;

3) структурування адекватного до мети і завдань змісту, що розкриває основи педагогічної науки і характер педагогічної діяльності, труднощі і радощі педагогічної професії, вибір методів, прийомів, форм та засобів досягнення рольової перспективи як стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів;

4) послідовність досягнення проекрованої мети і завдань, прагнення студентів до досягнення конкретної мети і перехід до нових перспектив професійного зростання майбутніх учителів-філологів.

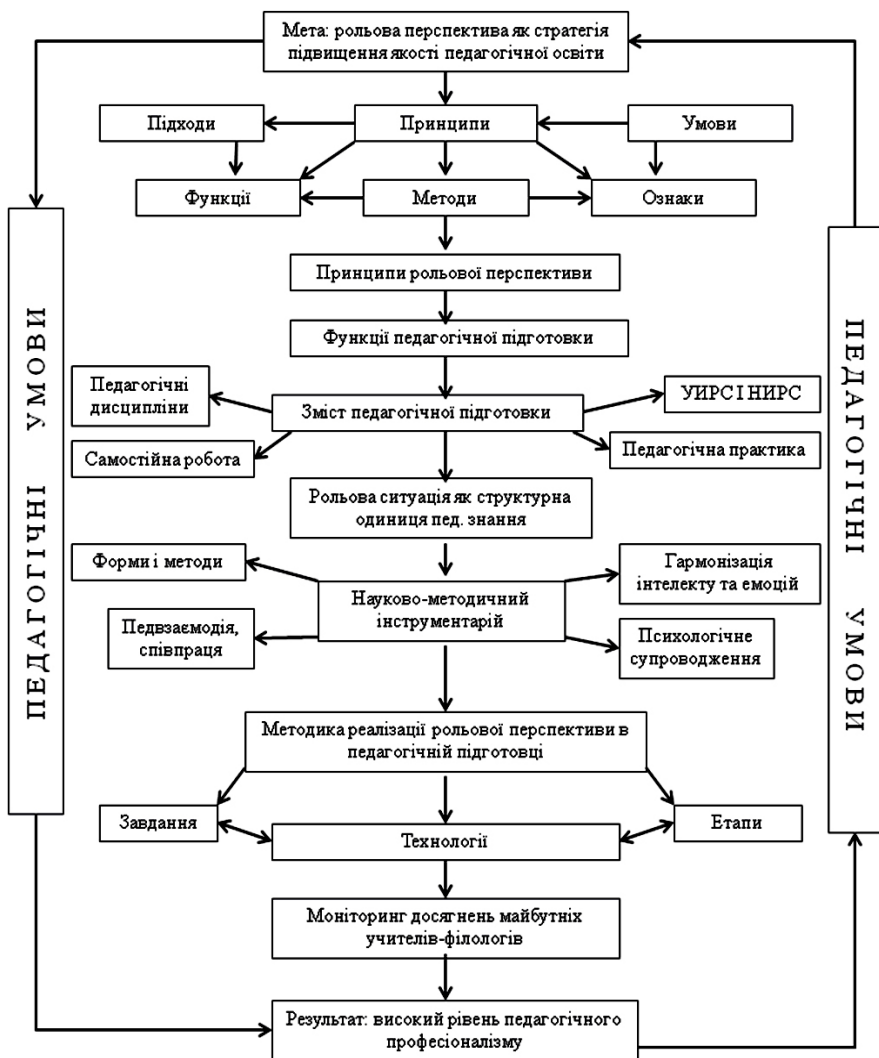
Рольова перспектива, трансформована у сукупність фундаментальних і практичних норм, характеристик рольових ситуацій, ланок модельованого процесу педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів, забезпечує досягнення проектованих результатів. «Ядро» рольової перспективи гарантує стійкість професійних дій щодо педагогічних ситуацій, які в учительській практиці постійно змінюються. Студент повинен чітко уявляти мету і завдання, особисто приймати їх як інструкцію до дій в навчальних, а надалі й у професійних ситуаціях, активно шукати шляхи їх постановки і способи досягнення з урахуванням умов педагогічної реальності. Важливо навчати майбутнього вчителя-філолога об'єктивно оцінювати можливі труднощі на шляху досягнення проекрованої мети, виявляти причини їх виникнення, обрати засоби їх усунення.

Реалізація рольової перспективи має етапний характер. Етапи реалізації рольової перспективи як стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів запропоновані в розробленій моделі. До них належать: 1) визначення генеральної мети у вигляді рольової перспективи; 2) ієрархія завдань (підвищення рівня професіоналізму майбутніх учителів-філологів, підвищення якості педагогічної підготовки, ріст професійної самосвідомості студентів); 3) вибір змісту, форм, методів і засобів, адекватних до мети; визначення їх відповідності психолого-педагогічним особливостям студентського віку і окремим студентам академічних груп; 4) створення системи навчально-пізнавальної діяльності студентів і викладача, що відповідає загальній меті і завданням, які є головними орієнтирами стратегії підвищення якості педагогічної підготовки в системі університетської освіти; 5) визначення критеріїв, показників якості педагогічної підготовки і системи моніторингу, оцінювання результативності досягнення проекрованої рольової перспективи; 6) розробка системи засобів і заходів, що дають змогу оперативно реагувати на процеси, які виникають під час педагогічної підготовки студентів і досягнення проектованих цілей.

Досягнення мети структурованої моделі реалізується на основі:

- системності (взаємозв'язок усіх структурних компонентів педагогічної підготовки студентів);
- перспективності (включення професійного зростання студентів як основної ідеї стратегії педагогічної підготовки);
- опора на потреби і досвід діяльності студентів;
- особистісної значущості (актуалізація особистісних смислів і особистісних зв'язків при оволодінні педагогічними знаннями, перетворення їх у професійні цінності);
- креативності (нестандартності дій, потреби в новизні);
- активності (залучення студентів до різноманітних видів рольової діяльності, зокрема її педагогічно спрямованої).

Реалізація мети і завдань, що конкретизують її на конкретних етапах реалізації педагогічної підготовки, спрямована на формування професійного образу майбутнього учителя-філолога. У процесі педагогічної підготовки формуються такі компоненти професійного образу студента:

Рис. 1 Структурна модель рольової перспективи в стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів

- когнітивний, що передбачає усвідомлення професійно-педагогічних цінностей у процесі оволодіння педагогічним знанням, професійну спрямованість цих знань як на цінність, науково обґрунтоване уявлення про педагогічну теорію як наукову основу становлення педагогічного професіоналізму, стійкий інтерес до вивчення педагогічних дисциплін і практичної педагогічної

роботи, прагнення до розширення педагогічного кругозору і постійного оновлення педагогічного знання;

- емоційний, що передбачає особистісну значущість педагогічного матеріалу, що вивчається, усвідомлення власних почуттів і емоцій, пов'язаних з педагогічним процесом і засвоєнням змісту педагогічних дисциплін, відношенням до оволодіння основами практичної педагогічної діяльності;

- практико-дієвий компонент, що спонукає до діалогічної взаємодії у процесі виконання навчальних ролей у модельованих педагогічних ситуаціях; володіння конструктивними поведінковими стратегіями при педагогічній взаємодії; уміння керувати своїми емоціями і емоціями інших учасників рольової діяльності, активність і самостійність дій студентів у педагогічних ситуаціях, рефлексія причин їх дій у ситуаціях, максимально наближених до педагогічної реальності.

Становлення професійного образу майбутніх учителів-філологів під час педагогічної підготовки проявляється у вигляді рівнів, що поступово ускладнюються:

- репродуктивному – актуалізація засвоєного студентами навчального матеріалу, формування умінь педагогічної діяльності, усвідомлення власного ставлення до педагогічної підготовки, формування мотивів навчання;

- репродуктивно-творчому – формування цілісного уявлення педагогічного процесу студентами, інтеграція педагогічного знання в різноманітних педагогічних ситуаціях, осмислення цілісного ставлення до нього, розвиток емпатії, освоєння прийомів саморозвитку і самоствердження в педагогічній діяльності;

- творчому – формування творчого ставлення до педагогічної діяльності, цілісне уявлення про педагогічний процес, єдність змістового і процесуального, інтелектуального і емоційного аспектів педагогічної підготовки, креативність дій у рольових ситуаціях, потреба у нових завданнях і педагогічних інноваціях, рефлексія, творча стратегія власного конструктивного засвоєння учительської професії.

Механізми реалізації рольової перспективи у стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів передбачають перспективне планування і забезпечують розвиток потреби в самореалізації і самоактуалізації, емпатії, пізнавального інтересу, креативності, рефлексії, створення еталону професійного образу сучасного учителя-філолога.

Системний характер реалізації перспективного планування зумовлює включення студентів у різноманітні види рольової діяльності в навчальному процесі, самостійній роботі щодо оволодіння педагогічним знанням, педагогічній практиці, квазіпрофесійній педагогічній діяльності через рольові ситуації, що моделюють педагогічну діяльність.

Змістово-процесуальний блок запропонованої моделі об'єднує теоретичні напрацювання і досягнення педагогічної науки, дає цілісне уявлення про сутність і зміст професійної діяльності сучасного вчителя-філолога, її цілі, зміст, форми, методи і засоби, що стимулюють становлення творчої індивідуальності. Особистісний аспект змісту педагогічної підготовки закріплює у студентів бажання і потребу усвідомлювати педагогічний процес як механізм змістово-процесуального підходу до структурування педагогічного знання.

Педагогічне знання є засобом самореалізації сутнісних сил майбутнього вчителя-філолога, містить в основі потенціал розвитку здібності студентів адекватно діяти і своєчасно орієнтуватися в педагогічних ситуаціях.

У процесуальному аспекті змістового блоку моделі значне місце належить імітаційно-ігровому і проблемно-ситуативному моделюванню. Включення у вузівський процес імітаційно-ігрових і проблемно-ситуативних методів і форм дозволяє реалізувати змістово-процесуальний, завданнєвий, компетентнісний, діалогічний, імітаційно-ігровий підходи до організації педагогічної підготовки студентів. Беручи участь у дискусіях, дебатах, діалогах, рольових і ділових іграх на заняттях із педагогічних дисциплін, виконуючи різноманітні завдання-ситуації, навчальні ролі, майбутні вчителі-філологи є активними діячами. Втілюючи різноманітні ролі педагогічного характеру, студенти змушені постійно демонструвати свої дії і педагогічні здібності.

Проектована модель інтегрувала у собі різні види діяльності, які стимулюють професійний розвиток студентів:

- розробку навчально-методичних комплексів за курсами педагогічних дисциплін;
- створення програм спецкурсів і практикумів, побудованих на принципі рольової перспективи;
- моніторинг за предметами педагогічного циклу;
- організація систематичної роботи проблемних груп і проблемних гуртків;
- проведення педагогічних олімпіад;
- участь у науково-практичних конференціях
- зустрічі з майстрами педагогічної праці, педагогами-новаторами;
- проведення студентських конкурсів педагогічної майстерності;
- організація і проведення літньої педагогічної практики;
- організація різноманітних видів педагогічної практики;
- самостійна і науково-дослідна робота студентів у сфері педагогічного знання.

Серед різноманітних видів діяльності провідну роль виконує педагогічна практика, оскільки саме вона формує основи професіоналізму майбутніх учителів-філологів, надаючи усій системі педагогічної підготовки практично-орієнтовану спрямованість. Під час педагогічної практики відбувається безпосереднє залучення студентів у педагогічну діяльність, формування професійної компетентності, уміння здійснювати методичну рефлексію, розвиток і закріплення навичок науково-методичної роботи.

У процесі активної участі студентів у перелічених видах діяльності формується індивідуальний стиль роботи майбутнього вчителя-філолога, відбувається професійне становлення і закріплення досвіду самостійної педагогічної роботи.

Рольові форми і методи педагогічної підготовки складають основу технології, яка реалізує особистісно орієнтований підхід до засвоєння студентами зразків педагогічної діяльності. Технологія, що ґрунтується на принципі рольової перспективи:

- 1) враховує інтереси і потреби кожного студента;
- 2) сприяє залученню майбутніх учителів-філологів до активного процесу розумової діяльності;

3) забезпечує інтеграцію індивідуальних ідей і віднайдіння на їх основі творчих рішень, досягнення проєктованих результатів;

4) створює необхідні для кожного студента умови для реалізації саморефлексії у процесі підготовки і в подальшій самостійній педагогічній діяльності;

5) сприяє позитивній мотивації до навчання, настанови на перетворення власної діяльності, розвиває креативність, самостійність, ініціативу і відповідальність за власні дії.

Рольова перспектива як мета педагогічної підготовки є стратегічним орієнтиром використовуваної технології і процесу оволодіння студентами зразка педагогічної діяльності, забезпечуючи ефективність формування проміжних цілей кожного з її елементів і вибір тактики їх поведінки, визначення змісту і способів діяльності учасників педагогічного процесу.

Технологія реалізації рольової перспективи у стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів дає змогу модернізувати педагогічний процес на принципах рольової перспективи і педагогічної взаємодії, співпраці і співтворчості. Відповідно до створеної моделі, технологія передбачає використання різноманітних форм і методів рольової діяльності:

- через гармонізацію інтелектуального і емоційного аспектів навчання;
- єдність його змістового і процесуального аспектів, використання різноманітних стимулів і засобів оптимізації позиції студентів;
- психологічний супровід;
- досягнення проєктованих результатів у підвищенні якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів.

У процесі використання технологій, що засновані на принципі рольової перспективи, значну роль у підвищенні результативності педагогічної підготовки студентів відіграють емоційно-інтелектуальні засоби: ігрові розминки, рольове виконання, музика, опорні конспекти на дошці, роздатковий матеріал, засоби комунікації. Під час моделювання рольових ситуацій необхідно використовувати різноманітні засоби професійного саморозвитку студентів. Такі засоби самоствердження як розвинуте мовлення, комунікативні прийоми, здатність передбачати реакції партнерів на декілька кроків уперед, швидка реакція в діалозі позитивно впливають на динаміку якості педагогічної підготовки студентів у системі університетської освіти.

Оцінно-рефлексивний блок моделі передбачає контроль, моніторинг і оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів-філологів. Контроль результативності педагогічної підготовки здійснюється з таким розрахунком, щоб кожен студент мав достатній резерв часу на засвоєння навчального матеріалу відповідно до його можливостей і здібностей, корекцію власних дій через самоаналіз, самооцінку, виявлення прорахунків і недоліків у власних діях.

На кожному етапі роботи з метою відстеження процесу її перебігу і результативності повинен здійснюватися моніторинг, педагогічно доцільні засоби діагностування.

Для успішного керування процесом реалізації стратегії підвищення якості педагогічної підготовки необхідний зворотній зв'язок, своєчасне отримання відомостей про перебіг керованого педагогічного процесу, про відповідність фактично досягнутих результатів педагогічної підготовки проєктованим цілям, про якість вжитих дій — ці відомості надає моніторинг.

Моніторинг поєднує у собі:

- оцінювання цілей і змісту навчальної програми з педагогічних дисциплін;
- оцінювання ефективності рольової ситуації у структуруванні педагогічного знання і розвитку нестандартних педагогічних дій студентів;
- оцінювання використовуваних педагогічних технологій для реалізації рольової перспективи як стратегії підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів;
- оцінювання результативності нових підходів до навчання у взаємодії і поєднанні з традиційними підходами, що є усталеними в педагогічній науці.

Резервні можливості підвищення якості педагогічної підготовки виявляються на основі зазначених компонентів моніторингу шляхом пролонгованого спостереження, інтерв'ю, анкетування, тестування як студентів, так і викладачів.

Завдання моніторингу полягає у виявленні, правильному оцінюванні результатів, напрямів і причин відхилення отриманого результату від прогнозованого підсумку. Моніторинг відстежує психолого-педагогічні і функціональні результати педагогічної підготовки і професійного зростання майбутніх учителів-філологів.

Моніторинг є не тільки засобом відстеження процесу реалізації рольової перспективи у стратегії підвищення якості педагогічної підготовки, але й механізмом проектування шляхів і способів її досягнення. Дані моніторингу дають змогу відстежити увесь процес переходу вихідного матеріалу в проміжний стан аж до отримання кінцевого результату.

У розробленій моделі важливим структурним елементом є оцінний компонент, що дозволяє говорити про результативність проведеної роботи. У традиційних освітніх стандартах навчальні досягнення здебільшого оцінювали за когнітивним компонентом, тобто акцентували сукупність знань, умінь і навичок, здобутих студентами у процесі вивчення програмового матеріалу. Особистісно-орієнтований характер педагогічної підготовки зумовив необхідність не обмежуватися тільки аналізом і оцінкою отриманих знань, умінь і навичок студентів, окреслених у навчальних програмах з педагогічних дисциплін. Результатом є динаміка підвищення рівня педагогічного професіоналізму майбутніх учителів-філологів. У якості проектного результату виступає збільшений рівень педагогічного професіоналізму як продукт педагогічної підготовки студентів. Враховуючи різні стартові можливості студентів, визнаючи за кожним із них право на індивідуальні теми і траєкторію розвитку, прогнозуємо такі проектовані результати:

- формування цілісного уявлення про специфіку педагогічної праці і її закономірностей, педагогічного середовища, у якому потрібно буде діяти майбутньому вчителю-філологу;
- сформована система професійних цінностей, основу яких складають цінності особистісного саморозвитку, самореалізації і постійного професійного зростання в інноваційній сфері;
- сформований образ професійного «Я»;
- вироблена стратегія і тактика на творче виконання професійно-педагогічних функцій і нестандартне вирішення педагогічних проблем;

- сформовані орієнтовні основи реалізації ролівої перспективи як стратегії підвищення результативності учительської праці: постановка завдань, аналіз професійних ситуацій, прогнозування, проектування, планування, педагогічної взаємодії у системі «учитель — учень», спільного пошуку вирішення завдань, контроль і оцінювання взаємодії і навчальних досягнень;

- сформовані активна професійна позиція і творчий стиль діяльності;

- розвинута потреба в постійному професійному самовдосконаленні і підвищенні рівня педагогічного професіоналізму.

Результатом педагогічної підготовки студентів є їхні навчальні досягнення. Навчальні досягнення — це певна конкретизація мети педагогічної підготовки. Центром моніторингу і оцінювання навчальних досягнень студентів була динаміка рівня їх педагогічного професіоналізму під час педагогічної підготовки.

Для оцінювання якості очікуваних результатів було використано об'єктивні і суб'єктивні критерії.

Об'єктивні критерії об'єднують: а) критерій відтворюваності, який передбачає повторення, передачу педагогічних дій у ролівих ситуаціях її суб'єктами; б) критерій системності, що передбачає моделювання у ролівих ситуаціях педагогічної діяльності з усіма її основними ознаками (логіка, цілісність, функціональність, взаємозв'язок і взаємозумовленість її компонентів).

Суб'єктивні критерії ґрунтувалися на рефлексії і знаннях, оскільки теоретичні і практико-методичні знання студентів утворюють простір смислотворення і самовизначення в ролівих ситуаціях, які моделюються на заняттях із педагогічних дисциплін. Серед них виокремлюють:

- критерій відповідності педагогічних дій студентів освітній ситуації. Одні і ті ж дії можна реалізувати в різних ролівих ситуаціях. Будь-яка зміна ситуації зумовлює зміну характеру педагогічних дій. Можна сказати, що незважаючи на нормування педагогічних дій, у суттєвих рисах вони залишаються інваріантними у відношенні до ролівих ситуацій. Один і той самий зразок педагогічної діяльності, якому притаманна певна стійкість, реалізується у виконуваний ситуації;

- критерій цінності зумовлює наявність ціннісних основ зразка педагогічної діяльності, що обґрунтовані теоретичними і практико-методичними знаннями. Збіг ціннісних основ, мети, ідеалів педагогічного зразка і ціннісних орієнтирів студентів, що відтворюють зразок педагогічних дій, забезпечує привабливість педагогічної діяльності в ролівих ситуаціях для майбутніх учителів-філологів;

- критерій умілості зумовлює наявність умінь проектувати свою діяльність:

- формулювати і ставити цілі у вигляді ролівої перспективи;

- структурувати знання у формі ролівої перспективи;

- використовувати педагогічні знання як інструмент практичних дій;

- моделювати власну діяльність на принципі суб'єктності;

- організувати діяльність на рефлексивній основі.

Розроблена модель апробована у процесі освоення студентами ролівої діяльності на основі вивчення педагогічних дисциплін.

Висновки. Моделювання змісту діяльності студентів під час реалізації ролівої перспективи відповідно до навчальних програм з педагогіки, що об-

’єднали в собі не тільки предметні педагогічні знання, але й образи педагогічних дій, забезпечує динаміку підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів. Динаміка якості педагогічної підготовки визначається формуванням не лише настанов професійної діяльності на операціональному рівні, але й особистісними смисловими настановами через засвоєння студентами теоретичних основ учительської праці, здобуття ними нового педагогічного досвіду, перетворення кожного студента із пасивного в активний суб’єкт навчального процесу.

Моделювання рольової діяльності щодо оволодіння педагогічною теорією і методикою учительської праці удосконалює рефлексивну свідомість студентів, яка концентрується на критичній функції, тобто пошуку і поясненні причин розбіжності між запланованими і фактичними результатами педагогічної підготовки студентів.

Ціннісною основою реалізації моделі рольової перспективи у стратегії підвищення якості педагогічної підготовки є ідея створення необхідних педагогічних умов, що забезпечують позитивну динаміку рівня педагогічного професіоналізму майбутніх учителів-філологів і становлення суб’єктної позиції кожного студента в системі університетської освіти.

Список використаних джерел

1. Теория содержания общего среднего образования и пути ее построения. – М., 19978. – С. 10-11.

2.Штофф В.А. Моделирование и философия / Виктор Александрович Штофф. – М.-Л. : Наука, 1966. – 301 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-АВІАТОРІВ

УДК 378 + 371.134 + 656.7 + 811

Караман С.О.

У статті уточнюється зміст поняття «професійне мовлення», розкривається технологія формування професійного мовлення у майбутніх фахівців-авіаторів на основі контекстного підходу.

Ключові слова: майбутній авіатор, професійне мовлення, технологія контекстного навчання.

В статье уточняется содержание понятия «профессиональная речь», раскрывается технология формирования профессиональной речи у будущих специалистов-авиаторов на основе контекстного подхода.

Ключевые слова: будущий авиатор, профессиональная речь, технология контекстного обучения.

The article specifies the essence of the phenomenon “professional speech”, outlines techniques of future aviators’ professional speech formation on the basis of the context approach.

Keywords: future aviator, professional speech, technology of the context approach.